І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку:
BArcly 7-4125

РІК LXVI. Ч. 234. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 4-го ГРУДНЯ 1959 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, DECEMBER 4, 1959 No. 234. VOL. LXVI.

АЙЗЕНГАВЕР БАЖАЄ ПЕРЕКОНАТИ СВІТ ПРО МИРНІ ІНТЕНЦІЇ ЗДА

ГОЛОВНА ЦІЛЬ З'ЄДИНЕНИХ ДЕРЖАВ — ЦЕ УТРИВАЛЕННЯ МИРУ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ СПРАВЕДЛИВОСТИ ДЛЯ КОЖНОГО — ЗАЯВЛЯЄ ПРЕЗИДЕНТ ПЕРЕД СВОЇМ ВИЇЗДОМ ДО ЕВРОПИ

Вашингтон. — Головна увага і більшість питань учасників пресової конференції през. Айзенгавера, відбутої в середу дня 2-го грудня ц. р., були присвячені справі подорожі Президента до 11 країн Европи, Азії та Африки. Згідно із заявою през. Айзенгавера, головною ціллю поїздки є розвіяти з допомогою особистого престижу і впливу всі існуючі в світі сумніви щодо мирних інтенцій З'єдинених Держав Америки. Для осягнення тієї цілі Президент хоче використати всі дані йому можливості і засоби, поскільки інші обов'язки будуть йому на це дозволяти. Тому теж плянує він докласти всіх зусиль в спосіб непрактикований досі ніодним із президентів ЗДА, щоб довести до свідомости світу те, що — згідно з його найглибшим переконанням — бажають робити З'єдинені Держави Америки, зокрема, щоб переконати світ, що основною аспірацією ЗДА є утривалення і забезпечення миру у світі із одночасним загарантуванням справедливости для кожного. „Я хотів би доказати — заявив Президент — що ми не є аґресивні, що ми не прагнемо для себе нічиїх територій і посілостей і не хочемо теж порушувати нічиїх суверенних прав. Ми хочемо бути тільки добрим партнером в намаганні знайти потрібні шляхи для встановлення миру у світі". Пробували ЗДА переконати світ про свої мирні інтенції з допомогою уже різних засобів — дипломатичних контактів, промов і заяв державного секретаря і його власних, як

През. Айзенгавер говорить про мету своєї поїздки „доброї волі".

Президента ЗДА, а тепер Президент хотів би говорити до світу про мирні інтенції ЗДА з допомогою свого міжнародного престижу. Відповідаючи на питання про стан свого здоров'я, през. Айзенгавер подав до відома, що він відбув основну лікарську перевірку і що лікарі ствердили, що він здібний перенести всі труди і зусилля своєї подорожі до 11 країн світу. Під час своєї подорожі през. Айзенгавер відвідає Італію, Туреччину, Пакістан, Афґаністан, Індію, Іран, Грецію, Тунісію, Францію, Еспанію і Марокко.

ПРЕЗИДЕНТ ПРОТИ ГІСТЕРІЇ В СПРАВІ ОБОРОННОГО БЮДЖЕТУ

Вашингтон. — Президент Айзенгавер на пресовій конференції 2-го грудня закликав пресу, не попадати в гістерію в справі висоти оборонного бюджету на 1961-ий рік, бо уряд призначив на цю ціль аж 41 більйон долярів, що буде зовсім вистачальне на те, щоб не занедбати безпеки країни. Президент казав: „Пані і панове! Хочу вам щось сказати, а саме те, що ЗДА видають річно по 9 більйонів долярів на відсотки від федерального заборгування, а ця сума є більша від всього федерального бюджету в 1940 році." Президент закликав пам'ятати про те, і не вимагати таких видатків, які не є конечні. Айзенгавер звертав увагу і на те, що збільшування федеральних видатків — це збільшування інфляції і зменшування вартости пенсій соціяльного забезпечення та спричинювання нестійкости валюти. Президент заявив, що він сподівається збалянсованого бюджету в 1961-му році, і що можна буде хоч незначно зменшити федеральний борг. — Президент заявив, що уряд ЗДА зовсім не думає країнам, які дістають допомогу від цієї країни, дораджувати переводити контролю народин. „Це зовсім не наша справа, казав Президент, і уряд ЗДА не мішається до цієї справи, як довго я є тут". Президент похвалив католицьких єпископів ЗДА, які були проти того, щоб ця країна рекомендувала контролю народин іншим державам. Після заяви Президента протестантський єпископ із Сан Франсіска, Джеймс А. Пайк сказав, що Айзенгавер зіґнорував в цій справі рекомендації урядових комісій. — На пресовій конференції Президент склав заяву і в справі непорозуміння в сталевому промислі, де загрожує відновлення страйку після 26 січня 1960, коли скінчиться 80-денна заборона згідно з законом Тефта-Гартлі. Айзенгавер казав, що він вживав всіх можливих засобів, щоб прийшло до порозуміння між працедавцями і робітниками. Якщо не заключать нового контракту то „уряд не буде сидіти з заложеними руками". Але Президент не сказав, що робитиме уряд і коли почнеться урядова інтервенція в цій справі. Покищо урядові посередники стараються про те, щоб переговори продовжувалися. — В справі протиамериканських демонстрацій в Панамі Президент сказав, що ще не є вирішена справа вивішування панамського прапора поруч американського, але, на думку Айзенгаера, повинен бути якийсь видимий знак, що Панама є титулярним сувереном над територією Зони Каналу".

Генеральний секретар НАТО настоює на економічну співпрацю

Париж. — Генеральний секретар Організації Північноатлянтійського пакту (НАТО) Пол Генрі Спаак виступив на засіданні Асамблеї Західньоевропейської Унії в Парижі 1. грудня ц. р. знову з наполегливою порадою, що західні держави затіснили співпрацю з ділянці економіки. Західньоевропейська Унія була покликана до життя в теперішньому її складі в 1954 р. до контролювання дозброєння Західньої Німеччини. Належать до неї 6 держав Спільного економічного ринку — Франція, Західня Німеччина, Італія, Бельгія, Голляндія і Люксембурґ, як також Англія, лідер другого теперішнього економічного бльоку — так званих „зовнішніх сімох". Західньоевропейська Унія була майже нечинна, але саме тепер з уваги на небезпеку ворожнечі між отими двома західньоевропейськими господарськими бльоками Західньо-европейська Унія може відіграти велику ролю, як поміст для господарської співпраці всіх 13-х країн. Пол Генрі Спаак вимагав тісної економічної співпраці між усіми країнами Заходу, як того „третього чуда", що має врятувати західній світ від теперішньої гострої небезпеки збоку совєтської економіки. За перше чудо він уважає Плян Маршала, що врятував західню Европу від банкруцтва, а за друге чудо — створення НАТО. В минулому тижні ті самі думки Спаак висловив у своєму виступі на сесії парляментаристів 15-х країн НАТО у Вашинґтоні.

ХРУЩОВ ПРИПИСУЄ СОБІ „ЗАСЛУГУ" ЗДАВЛЕННЯ МАДЯРСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

Будапешт. — Нікіта Хрущов, в своїй промові до 10.000 мадярських робітників у галі машино-залізничої фабрики Ґанц Маваґ у Будапешті в минулу середу 2 грудня ц. р., признав, що наприкінці жовтня 1956 року на Кремлі були розбіжності думок щодо становища, що його Совєти мали зайняти супроти революції на Мадярщині. „Ми думали над тим, як Совєтський Союз має помогти працюючому народові на Мадярщині проти контрреволюційних сил", говорив Хрущов. Він ствердив, що деякі члени кремлівської кліки ставились критично до пляну військової інтервенції на Мадярщині, але, мовляв, він, Хрущов, стояв на становищі, що час докаже правильність такої інтервенції. Хрущов покликався на приклад Миколи І., який не вагався здавити революцію на Мадярщині з 1848 році, поспішивши тоді з допомогою Габсбурґам, та що З'єдинені Держави поспішили з допомогою Греції проти комуністичної диверсії зараз після останньої війни. Капіталісти — казав Хрущов — завжди підтримували свої режими, якщо вони в небезпеці. „Як Совєтський Союз міг відмовити свою допомогу з 1956 році, коли його війська були на Мадярщині, а контреволюціонери вішали найкращих синів нашого народу?" Але Хрущов признав, що революція на Мадярщині прийшла була внаслідок помилок, що їх зробили мадярські сталіністи з Матіясом Ракочі у проводі, та що заслугою теперішнього прем'єра Яноша Кадара є завернення з тієї помилкової дороги. Зрештою, у тій своїй промові Хрущов знову чванився силою комуністичного табору, який тому не потребує більше лякатися „зовнішніх сил імперіялізму". „Наша сила більша, як їхня. Наша зброя краща. Наші ракети є на Місяці, а їх впали в море. Капіталістичний світ хитається під ударом руху робітничої кляси. Те, що насправді захитує їх, навіть більше, ніж ракети, це підхід наших робітників до праці. Для нашого поступу у продукції маємо край і матеріяльні джерела, а передусім маємо волю виграти". Хрущов обіцював „продовжувати зусилля задля міжнародного відпруження".

Паралельно з отими виступами Хрущова у Будапешті на першому після революції з 1956 року з'їзді комуно-мадярської партії, теперішні мадярські правителі чванилися своєю силою. Міністер внутрішніх справ Ференц Мюніх запевняв з'їзд, що завершено вже нову систему „народної контролі, яка забезпечує інтереси соціялістичного правопорядку". За поясненням західніх кореспондентів — треба під цим розуміти відбудову знищеного революцією поліційно-шпигунського апарату та системи поліційного терору й доносництва. Гіюлля Каляй, який виступив з ідеологічно-політичною доповіддю, впевняв, що мирне співіснування не є капітуляцією з комуністичних доктрин, а, навпаки, „це ще гостріша боротьба проти всіх проявів буржуазної ідеології". Каляй запевняв, що в співіснуванні не може бути мови про перемир'я в осягненні комуністичних цілей і не може бути ніякого компромісу в засадничих політичних проблемах. Ту промову Каляя передавано через мадярське радіо, щоб протидіяти надіям мадярів, що в періоді „співіснування" може прийти лібералізація диктаторсько-поліційного режиму на Мадярщині.

Вибір останнього члена Ради Безпеки ОН застряг на мертвій точці

Об'єднані Нації. — В минулий вівторок 1-го грудня ц. р. Генеральна Асамблея продовжувала голосування над вибором 11-го члена Ради Безпеки Об'єднаних Націй. Разом з попередніми голосуваннями відбулось цих голосувань вже 49. В останньому голосуванні Туреччина знову висунулась перед Польщу й дістала 42 голоси, а Польща 39. Для важности вибору потрібні дві треті голосів. Президент Генеральної Асамблеї перервав дальше голосування, як безнадійне і не визначив дня на наступне голосування. Здогадуються, що в кулюарах неминуче мусить прийти або до компромісового порозуміння, щоб дворічний термін членства в Раді Безпеки поділити по одному році для Туреччини і для Польщі, або до рішення, щоб вибрати когось третього. Скандинавські країни, які голосували на Польщу, заявили, що у випадку браку компромісу між Туреччиною і Польщею, вони голосуватимуть за іншого кандидата. Туреччину підтримують ЗДА, а Польщу Совєти.

Департамент оборони проти вивішування панамського прапора поруч американського

Вашингтон. — Представник департаменту оборони заявив, що він не погоджується на ті концесії в Панамі, які запроєктував державний департамент. До тих концесій належить дозволити на те, щоб на американських установах і урядових аґенціях поруч американського був вивішений і панамський прапор. Пентаґон не погоджується і на те, щоб урядові американські аґенції в Зоні Каналу мусіли купувати товари в американських або панамських фірмах, як цього вимагає договір із 1955 року. Досі ці аґенції купували і по-за Панамою та ЗДА, і то не тільки тоді, коли американські і панамські фірми не мали на складі деяких товарів, але і тоді, коли це було вигідніше з огляду на кошти. Панамський амбасадор у Вашингтоні Рікардо Аріяс відвідав асистента державного секретаря Роя Роботтома і в окремій ноті просив, що б ЗДА розглянули справу вивішування панамського прапора в Зоні Панамського Каналу. Сенатор-республіканець Гомер Е. Кейпгарт, який недавно вернувся з пороДожі по Латинській Америці, заявив, що він не бачить нічого шкідливого в тому, коли панамський прапор висітиме поруч американського.

В ОН зголошено помірковану резолюцію в справі Альжиру

Об'єднані Нації. — 21-членний азійсько - африканський бльок в Об'єднаних Націях виготовив проєкт резолюції в справі Альжиру, яка закликає обидві сторони, себто Францію та альжирський нарід до інформаційних розмов над військовим перемир'ям і практичним застосуванням принципу самовизначення на терені Альжиру. У цій резолюції стверджується з вдоволенням, що однаково Франція, як альжирські партизани признали право самовизначення за базу розв'язання проблеми Альжиру, але водночас висловлюється занепокоєння, що актуальна ситуація а Альжирі все ще уявляє собою небезпеку для міжнародного миру і безпеки. Цей проєкт резолюції поширено поміж членами 82-членної Політичної Комісії ОН, яка переводить дебати над проблемою Альжиру. Резолюція втримана остільки в поміркованому тоні, що вона не говорить про державну самостійність Альжиру, ані про екзильний альжирсько - націоналістичний уряд, а тільки про право самовизначення й альжирський нарід. Різні промовці, між ними американський амбасадор Генрі Кебот Ладж, дораджували не приймати ніякої ухвали, яка скомплікувала б у практиці ситуацію та сповільнила темпо замирення.

Д-р Вілкокс остерігає проти хемічної і біологічної зброї

Ню Йорк. — Заступник директора дослідного й інженерського відділу в департаменті оборони д-р Говард Вілкокс промовляв на зборах Товариства Прихильників Артилерії і остерігав американців, щоб не занедбували хемічної та біологічної зброї, бо ті роди зброї можуть мати вирішне значення в майбутньому. Він казав, що СССР має „більше реальний погляд на цю зброю" в порівнянні з американським громадянством. Д-р Вілкокс казав: „Говорю про ці справи, бо я переконаний, що вони є правдиві, і тому, що, на мою думку, всі ми мусимо знати правду у відношенні до цієї проблеми". ЗДА повинні подбати про те, щоб СССР не міг випередити нас в продукції цієї зброї, бо це було б загрозою для цієї країни.

Рокефеллер твердить, що його підтримають виборці, а Ніксона — політики

Олбані, Н. Й. — Губернатор-республіканець, майбутній кандидат на президента ЗДА, Нелсон А. Рокефеллер, заявив своїм дорадникам, що його підтримуватимуть широкі кола виборців в 1960 році, а віце-президента Ричарда М. Ніксона будуть підтримувати фахові політики, одним словом, на думку Рокефеллера, „це будуть змагання між професійними політиками і народом". Нюйоркський губернатор вирішив взяти участь у правиборах в Ню Гемшир, які започаткують виборчу акцію в 1960 р і відбудуться вже 8-го березня найближчого року. Він не має надії виграти ті правибори, але навіть програна в тому стейті не відбере надії на участь і перемогу у правиборах в інших стейтах та найменування його на кандидата на президента ЗДА від Републіканської партії.

Англія і СССР підписали договір про культурну виміну

Лондон. — Йеорґій Жуков, як голова совєтського державного Комітету для культурних зв'язків з закордонними країнами, і Роберт А. Аллен, парляментарний підсекретар в англійському міністерстві закордонних справ підписали 1-го грудня ц. р. у Лондоні договір про культурний обмін між СССР і Англією. За найважливішу точку того договору вважається передбачення „студій в найближчій будуччині над нормалізацією відносин в ділянці радіопередач". За коментарями преси — під цією дипломатичною фразеологією скрито постанову про припинення совєтського заглушування авдицій Бритіш Бродкестінґ Корпорейшен. Англійський уряд буцім-то запевнив большевиків, що йому не залежить на веденні на совєтському терені пропаґанди своїми радіопередачами, тільки на нормальній пресово - інформаційній службі, яку виконує ББК. Підсовєтські громадяни буцімто слухають англійських авдицій більше, ніж будь-яких інших з-закордону. В ході культурної виміни передбачено виїзд до Совєтів англійської фільгармонічної оркестри і окремого театрального ансамблю з циклем Шекспірових драм. Совєти обіцяли обнизити такси Інтуриста, щоб облегшити можливість подорожі туристів до СССР.

Катастрофа повені забрала коло 100 жертв у Франції

Марсей. — Внаслідок триденних зливних дощів настала на французькій Рівієрі повінь, що м. ін. зірвала т. зв. Мальпассе-греблю біля міста Фрежі поміж Тульоном і Каннами над Середземним морем. Докладних розмірів катастрофи не можна ще обрахувати. Вода змітає доми, як картяні домики, та залізничі рейки, наче б вони були з соломи — описує ситуацію один французький часопис. До середи вечора стверджено 60 смертних жертв, але рахуються з тим, що те число перевищить сотню. Французьке військо вислано на охоплений катастрофою терен. Літаконосець „Ляфаєт" наблизився до тієї смуги, як база гелікоптерів, які несуть поміч поводянам. Повінь наробила теж великої шкоди в Еспанії й Італії. На Сицилії згинуло 12 осіб. 9 осіб згинуло в італійських Альпах внаслідок лявіни.

Досліди над Місяцем — це ключ до таємниці життя на інших плянетах

Вашингтон. — Науковець Крайової Аеронавтичної і Космічної Адміністрації, власник нагороди Нобеля, д-р Гаролд С. Юрі заявив на пресовій конференції, що запляновані досліди над Місяцем зможуть розв'язати тайну початків соняшної системи і дати ключ до розв'язки проблеми, чи існує життя на далеких від нас плянетних системах. Вчені здогадуються, що на прикритій курявою поверхні Місяця може бути збережена ціла історія соняшної системи від початку її сотворення це значить від 5-ти більйонів років. Науковці плянують вислати в сусідство Місяця різні інструменти, а також вмістити прилади на самому Місяцеві. Д-р Юрі каже, що Місяць — це перша стація людини в космічні простори, і це місце, де є „збережена історія соняшної системи." Першою ціллю буде вислати на Місяць інструменти до мірення радіоактивности, щоб ствердити, чи він є розтопленою масою, і яка була його температура впродовж віків. Інші інструменти повинні дати хемічну аналізу, з чого складається поверхня Місяця. Треба б також прослідити, де могли б на Місяці „примісяцюватися" висилані туди ракети.

Директор бюджетового бюра проти надмірних федеральних видатків

Ню Йорк. — Директор бюджетового бюра ЗДА Моріс Г. Стенс промовляв на зборах Податкової Фундації в готелі „Пляза" і остерігав проти збільшування федеральних видатків і завеликих зобов'язань державної скарбниці, бо це загрожує катастрофою для економіки ЗДА. Він казав, що теперішнє заборгування державної скарбниці і майбутні зобов'язання доходять до 750 більйонів долярів, не враховуючи сюди щорічних федеральних бюджетів, які за кілька років дійдуть до 90 або й 100 більйонів долярів. Тому, на думку директора Стенса, треба за всяку ціну зменшувати федеральні видатки. Він домагався, щоб „уряд таки припинив збільшувати борги", а всі аґенції в країні повинні відкинути ту наївно - шкідливу думку про те, що „коли фонди приходять із Вашингтону, то вони нічого не коштують". Директор Стенс вказував на такі нелогічні речі: 1) Ми видаємо річно більйони долярів на відсотки від боргів, але нічого не робимо, щоб зменшити це заборгування. 2) Ми маємо у федеральному бюджеті і такі видатки, які краще могли б видаткувати стейтові леґіслятури і міські управи. 3) Річно видаємо більйони долярів на підтримку цін на фармерські продукти і спричиняємо тим дальшу знижку цін. 4) Уряд дає позички окремим групам громадян із низьким опроцентуванням, і сам позичає гроші, платячи вищі відсотки. 5) Ми ще й тепер здійснюємо ту програму, хоч зовсім змінилася ціль, для якої вона була ухвалена. В попередніх бюджетах є ухвалені видатки, які федеральний бюджет в 1961 році збільшать на два і півбільйона, хоч би Конґрес цього року не збільшував бюджету навіть на 1 дол.

У Португалії, мабуть, відновлять монархічний устрій

Лісбона. — У трьох контрольованих урядом щоденниках в столиці Португалії Лісбоні появився 1-го грудня ц. р. заклик - маніфест генерала Павльо Бенарда Ґведеса, колишнього португальського генерального губернатора в Індії, тепер найближчого співробітника претендента до португальського престолу, Дом Дуарте Нуно, князя Браґанци. Португалія була королівством до 1910 року, коли то революція скинула з престолу короля Мануеля, який утік. Португалія формально є республікою, де президентом є контрадмірал Амеріко Родріґес Томас, але насправді диктатором країни є від 1932 року прем'єр Антоніо де Олівейра Салязар. Він має тепер 70 років і не назвав досі нікого, як свого наслідника. Тому загально вважають, що проголошення монархістичної відозви, в якій в приверненні монархії в Португалії вбачається спасення для тієї країни, це доказ, що Салязар сприяє реституції монархії. Дом Дуарте живе в Португалії на своєму сільському маєтку.

В АМЕРИЦІ

● **„Отомотів Нюз"** з Дітройту повідомляють, що до 1 грудня 1959 року закордонних малих авт продано в ЗДА 552,500, а домашньої продукції — 553,360.

● **Американський амбасадор в Об'єднаних Націях** Генрі Кебот Ладж, промовляючи на сніданку, влаштованому скавтами у Валдорф - Асторії в Ню Йорку, сказав, що скавти повинні бути символом волі для всіх тих, які мають вибирати між комунізмом і вільним Заходом.

● **Команда Летунства** повідомляє, що фотокамери з ракети „Тор", яка, мабуть, уперше в в історії робила кольорові знімки Землі, знайти не вдалося. Цю камеру розшукувано біля островів Західньої Індії.

● **Професор Мишиґенського** університету Вільям А. Петон, виступаючи в Комісії Способів і Засобів у Палаті Репрезентантів, заявив, що швидке зростання кількости населення, заборона затруднювати дітей та ранній відхід на емеритуру ніяк не причиняється до піднесення добробуту країни, бо внаслідок всього цього важко не тільки підносити, а навіть втримати теперішній життєвий рівень.

● **Статистичне бюро** ствердило, що населення ЗДА на день 1-го грудня становила 179,031,215. В департаменті торгівлі стоїть спеціяльний апарат, який реєструє всі зміни в популяції ЗДА: народження, смерть, іміґрацію та еміґрацію. 1-го листопада населення ЗДА становило 178,800,000.

● **Секретар виховання** Артур С. Флемінґ, промовляючи в Атлантик Сіті, Н. Дж., сказав, що майбутнє середнього і високого шкільництва залежить від того, чи вчителі братимуть активну участь в політичному і громадському житті своїх громад. „Всі ми є частиною громад і тим самим частиною нашого уряду", — сказав він.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **„Кремль на вулькані"** — під такою назвою вийшла в перекладі на англійську мову праця голови АБН Ярослава Стецька, присвячена проблемам „політики коекзистенції чи визволення". Вийшла ця праця брошурою в об'ємі 56 сторінок і видали її Американські Приятелі АБН (ПАБНА) у Ню Йорку. Передмову до цієї книжки написав ген. Дж. Ф. Ц. Фуллер, один із найвидатніших мілітарних публіцистів Заходу.

● **Літературно - Мистецький вечір** з участю українських письменниць Дарії Гуменної, Лесі Храпливої, Ірини Шуварської та Дарії Ярославської влаштовує в неділю, дня 6-го грудня ц. р., 28-ий Відділ Союзу Українок в Нюарку. Перша частина вечора буде присвячена Лесі Українці і в програмі її передбачена інсценізація та рецитації творів Л. Українки, все в музичному оформленні Т. Богданської. В другій частині читатимуть свої твори вище названі письменниці. Відбудеться цей вечір в залі Української Централі при 180 Вільям Стріт у Нюарку, о год. 5-ій по пол.

● **Осередок Праці НТШ в Ню Гейвені**, що був створений дня 24 листопада ц. р., влаштовує свою першу наукову конференцію, присвячену 250-річчю збройного виступу Гетьмана Івана Мазепи в неділю, дня 6. грудня ц. р., о год. 7-ій вечора у приміщенні Українського Народного Дому. У програмі конференції — відкриття, що його довершить голова осередка д-р Роман Миколаєвич, і доповіді проф. д-ра Теодора Мацькова, проф. Мирона Заклинського, д-ра Василя Луцева та д-ра О. О. Соколишина.

У СВІТІ

● **У газетах південно азійських** країн щораз більше пишеться про небезпеку збоку комуністичного Китаю для малої гімалайської країни Непалю, який межує з окупованим китайцями Тибетом і Індією. Китайські комуністи аґітують в Непалі за прилученням прикордонної смуги тієї країни до Тибету і зосереджують війська над її північно - західнім кордоном. Індія заявила, що боронитиме Непаль, але, вівши весь час „співіснувальну" і невтральну політику, вона занедбала розбудову своєї армії.

● **Комуністичні вожаки** з 17-х країн минулого тижня в Римі на таємних нарадах виготовили спільний плян політичної акції на найближчий час по лінії совєтської „мирової офензиви". Визнання комуністичного Китаю, скасування американських заморських баз, підписання мирового договору з комуністичною Східньою Німеччиною і відкликання американських військ з Німеччини — це ті гасла, які виразно вказують на цілі Хрущовського „миру".

● **Філіпінська поліція** посилила охорону довкола американської летунської бази. Протягом останніх двох тижнів невідомі злочинці п'ятикратно викрадали з тієї бази військове майно.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St, Jersey City, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917. — authorized July 31, 1918.

Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Ситі і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок, — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів. Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City and Foreign Rates:: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Адреса: SVOBODA", P.O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

Правильне рішення ВО УНРади

Виконний Орган Української Національної Ради з осідком у Мюнхені поінформував окремим листом Президента Американського Комітету Визволення, що „не вважає себе пов'язаним" з цим Комітетом, і „пропонує зревідувати доцьогочасну політику й умови праці інституцій АКВ", себто утримуваного цим Комітетом „Радіо Свобода" та Інституту для вивчення історії та культури СССР, заявляючи, що дальше ставлення ВО УНРади до АКВ „залежатиме від його політичних напрямних та відповідних ґарантій щодо їх дотримання". Повний текст повідомлення „Бюлетеню Українського Інформаційного Бюра" ВО УНРади в цій справі, датованого 25-го листопада ц. р. був надрукований в „Свободі" з 2-го грудня ц. р. У повідомленні також сказано, що „у зв'язку з останніми подіями в міжнародній політиці та, зокрема, в справі резолюції Конґресу ЗДА про встановлення Тижня Поневолених Націй і знехтування тієї справи Американським Комітетом Визволення та його Радіостанцією „Свобода", — голова ВО УНРади М. Лівицький вдався до відповідних американських чинників у Вашинґтоні з вичерпним меморандумом, копії якого предложені рядові визначних політичних діячів ЗДА з проханням про підтримку".

Виходить ясно, що безпосередньою причиною рішення ВО УНРади „не вважати себе пов'язаним з АКВ" було знехтування цим Комітетом і утримуваною ним радіовисильнею „Радіо Свобода" справи Тижня Поневолених Націй. Ця справа була з'ясована також на сторінках „Свободи", зокрема в передрукованій у числі з 4-го вересня з ульмівських „Українських Вістей" статті „Свобода саботажу", оригінальній статті „Про що говорить мюнхенське „Радіо Свобода" в числі з 7-го листопада та ін. Все ж таки для пригадки треба ще раз коротко з'ясувати:

17-го липня ц. р. президент Двайт Д. Айзенгавер, базуючись на однодушній резолюції Конґресу ЗДА того дня, видав проклямацію, встановлюючи третій тиждень липня, як Тиждень Поневолених Націй. В резолюції Конґресу між поневоленими націями названо поіменно Україну.

Справа цього Тижня Поневолених Націй викликала бурю в міжнародному світі, до чого у відповідній мірі причинилась повна обурення і лайки на цю американську акцію совєтська пропаґанда, яку започаткував „сам" Хрущов, і то під час відвідин віце - президента Ніксона в Москві. Зокрема обурювала Москву згадка в Конґресовій резолюції про Україну, як поневолену націю. Доказом того, як конґресова резолюція із тією згадкою про поневолену Україну зашахувала Москву, можуть послужити брехливі викрутаси Хрущова, який для внутрішнього, сказати б, вжитку залвляв, що Україна — „самостійна і суверенна", а для зовнішнього, зокрема американського вжитку, у своїй статті в журналі „Форін Аферс" порівнював Україну з американським стейтом.

Саме цю резолюцію Конґресу і проклямацію Президента ЗДА жалюгідно знехтував Американський Комітет та його радіовисильня, призначена для пересилань інформації за залізну заслону. Весь світ, можна сказати, гудів про цю резолюцію, підсовєтське населення попало під страшний обстріл совєтської пропаґанди в цій справі, а Американський Комітет і „Радіо Свобода" — мовчали. Мовчали повних два тижні, і щойно на третій подали про це вістку, але: одним лише реченням збули резолюцію Конґресу в якій названо Україну поневоленою нацією; текст проклямації Президента передали у своїй власній редакції, усунувши з неї найсуттєвіше твердження про американську підтримку боротьби поневолених народів за волю та незалежність, і заступивши це твердженням, що резолюція, мовляв, змагає до здобуття духової свободи підсовєтським людям. До того ж текст української передачі в цій справі був живцем взятий з переданого раніше російського тексту.

Відношення Американського Комітету до проголошеного Тижня Поневолених Націй було тією краплиною, що перебрала міру і — треба додати — велику міру, з якою ВО УНРади підходив до справи співпраці з АКВ. Історія тієї співпраці в найтрудніших обставинах, як внутрішнього, так і зовнішнього порядку, повинна б вплинути на те, щоб відповідальні чинники АКВ поставились до теперішнього рішення ВО УНРади з найбільшою увагою. Відомо ж бо, що саме УНРада вважала цю співпрацю за одну з найважливіших можливостей прояву діяльности української політичної еміґрації в користь свого поневоленого народу навіть в тих обмежених формах, що її становить система і настанова АКВ. За час своєї співпраці з цим Комітетом УНРада перейшла дуже поважну внутрішню кризу, зокрема на своїй сесії в березні 1957-го року, коли праця і співпраця з АКВ була причиною виступу з УНРади фракції ОУН під проводом полковника А. Мельника. За свою співпрацю з АКВ УНРада прийняла багато ударів від інших українських політичних угрупувань, що головне вістря своїх атак на дивовижний принцип політики непередрішенства скерували однако, як проти АКВ, так і проти УНРади, яка — треба підкреслити — сама з тим непередрішенством не тільки не погоджувалась, але і на свій лад проти нього боролась, тільки іншими методами.

Ясно, що в таких обставинах, в ситуації доказаної серед найбільших труднощів і самопосвяти доброзичливости, потрактування АКВ справи Тижня Поневолених Націй мусіло перебрати міру. Що більше, воно було незаслуженим поличником для тих, без сумніву, відповідальних керівників УНРади, що — ми не сумніваємось — у добрій вірі сподівалися перемогти труднощі і прислужитись українській визвольній справі. Тому, теперішнє рішення ВО УНРади є рішучо правильне, единоможливе і заслуговує на повну та солідарну підтримку збоку всього українського загалу. Воно заслуговує на таку загальну підтримку тим більше, що видержане в гідному і достойному тоні, який здобуває приятелів навіть серед противників.

Коли ж мова про Американський Комітет Визволення — ми вважаємо його за американську, отже нашу інституцію і так до неї відносимось, хоч рішучо не погоджуємось з непередрішенськими принципами його політики, яка — в нашому найглибшому переконанні — приносить тільки шкоду найкращим американським інтересам. Тому ми також уважаємо, що американсько - українська спільнота має право і обов'язок забрати в цій справі голос і очікувати від АКВ відповідного вияснення. Рішення ВО УНРади „не вважати себе у зв'язку" з АКВ, та ще й на тлі дотеперішньої практики, повинно спонукати АКВ, нарешті, визволитись з-під єдинонеділимських впливів російських еміґрантів, які по суті підтримують імперіялістичну політику червоної Москви, і основно перевірити свою дотеперішню політику та свою активність під кутом найкращих американських ідеалів і оправданих прагнень українців та інших поневолених народів, для допомоги яким цей Комітет був створений.

Юрій Таркович

ПРОДУКЦІЯ ПІД ЧАС МИРУ І ВІЙНИ

Противники вільної приватної індустрії, і то не тільки большевики, раз-у-раз намагаються довести, що в часі миру вона не може використовувати всі свої продуктивні спроможності, і тому власникам великих підприємств потрібна якщо не гаряча, то бодай холодна війна. Без війни чи політичного напруження, мовляв, індустрія не має ринків збуту, занадто збільшується безробіття тощо. Статистичні дані останніх воєн вповні заперечують теорію про потребу холодної чи війни взагалі для розвитку великої індустрії. Ось деякі дані з впливового журналу „Нейшен Бизнес":

Внаслідок першої світової війни військовий бюджет ЗДА ще в 1919 році становив величезну, як на тодішні умовини, суму 18 мільярдів долярів, — п'яту частину всього торговельного обороту цієї країни. Мільйони робітників працювали в індустрії, що прямо чи посередньо, сказати б, жила з величезного воєнного бюджету.

В 1921 році військовий бюджет ЗДА радикально обнизився і становив лише яких 5 мільярдів долярів, отже менше як третину військових видатків 1919 року. Таке велике і раптове обниження військових видатків мало певний, але лише тимчасовий вплив на індустріяльну продукцію і загальний торговельний оборот. Уже в 1922 році торговельні обороти ЗДА дорівнювали оборотам 1919 року, включно з великим воєнним бюджетом того року, а ще через рік, в 1923 році, були навіть на 10% вищі, як у 1919 році.

У перші роки по другій світовій війні ані продукція товарів, ані загальні обороти в ЗДА не залежали від військового бюджету, якщо розраховувати на довшу мету. Застої в торговельному обороті дещо обнижуються по наглому скороченні величезних військових видатків, але це переважно тому, що індустрії і торгівлі потрібний був час щоб переключитись на цивільну, тобто мирну продукцію. Зараз по закінченні другої світової війни майже астрономічний воєнний буджет ЗДА нагло обнизився аж на 90%. Майже на 150 мільярдів долярів обнизилися військові видатки протягом всього кількох місяців, фабрики не випродукували товарів на десятки мільярдів долярів. Зрозуміло, що такі радикальні зміни не могли не вплинути на економічне життя. Але вже через рік по закінченні війни загальний торговельний оборот, отже головним чином індустріяльна продукція, значно перевищував оборот воєнних років з його сотками мільярдів, видаваних на воєнну продукцію.

Остання, тобто корейська війна доводить, що для індустрії і торгівлі кращий мир, як війна. В 1953 році, по припиненні війни в Кореї, військові видатки ЗДА нагло, майже протягом ночі, зменшилися на 25%. Але, не зважаючи на це, загальний товаровий оборот в наступному 1954 році був всього лише на 2% нижчий, як у 1953 році. В 1955 році торговельні обороти вже на 6% перевищували загальні обороти під час війни в Кореї.

Економісти студіюють питання, що сталося б, якби нагло припинилася холодна війна, викликана кремлівськими можновладцями, і також нагло знизився б військовий бюджет ЗДА. Чи настала б економічна знижка, або велике безробіття? Економісти підраховують, що із зниженням військового бюджету, який виносить тепер понад 40 мільярдів річно, поліпшився б загальний добробут населення і підвищилась би продукція індустрії. Знавці справи обчислюють, що й після припинення холодної війни і цілковитого політичного відпруження військовий бюджет мусів би річно становити яких 20 мільярдів долярів. Отже, у зв'язку з таким зниженням військового бюджету можна було б і податки знизити на 20 мільярдів річно. А досвід вчить, що при зниженні податків населення негайно витрачає заощаджені на податках суми на купівлю товарів щоденного вжитку на авта, убрання тощо. Отже 20 мільярдів долярів пішло б в обіг і на таку суму індустрія збільшила б випуск товарів, задовольняючи попит споживачів. У зв'язку із зниженням воєнного бюджету знизилися б і високі податки, які платить індустрія з чистих доходів. Так заощаджені гроші індустрія негайно вкладає в поширення та модернізацію підприємств, затруднюючи чимраз більше робітників і поширюючи торговельний обіг.

Отже, ясно, що вільна економічна система не залежить від військового бюджету, а навпаки, військовий бюджет стоїть на перешкоді ще кращому економічному розвиткові.

Приватні пенсійні фонди становлять 40 більйонів долярів

Ню Йорк. — Член Інституту Соціяльного Ордену в Ст. Луїсі о. Пол П. Гартбрехт надрукував 328-сторінковий звіт про стан приватних пенсійних фондів під заголовком „Пенсійні фонди і економічна сила", в якому стверджує, що ці фонди скорим темпом зростають як всі інші інвестиції і тому вони творять найсильніший фактор в зміні природи капіталістичної системи в ЗДА. Ці пенсійні фонди вже дійшли до 40 більйонів долярів, і кожного року збільшаються на 4 більйони долярів. Ці великі суми разом із іншими подібними інвестиціями і забезпеченнями є вживані як капітал до розвитку економіки, але про це не рішають дійсні власники цих грошей, тільки банкири та урядовці, які заряджують цими інвестиційними фондами. Автор називає це „соціялізацією багатства капіталізму". о Гартбрехт пише: „Це не є соціялізм у звичайному розумінні, але це і не є капіталізм в розумінні Карла Маркса і Адама Смита", Забезпеченеві фонди є контрольовані, але ці пенсійні фонди є без контролі, і автор домагається, щоб була контроля, на які інвестиції йдуть ці приватні пенсійні фонди. Цю справу треба б вирішити ще й тому, що існує інфляція валюти.

НА ТЕМИ ДНЯ

ЗАМАНЮВАННЯ ДО ВІДВІДИН СОВЄТСКОГО СОЮЗУ

Керівники совєтських туристично - висилкових аґенцій розвинули останнім часом широку пропаґанду за подорожі американських і канадійських громадян до Совєтського Союзу, закликаючи особливо громадян східньо-европейського походження користати, мовляв, з винятковоі нагоди відвідати своїх рідних після довгих років розлуки. Для полегшення цих подорожей совєтські аґенції обіцюють всякі вигоди, з видатним зниженням коштів подорожування по СССР і з запевненням, що відтепер туристи не мусітимуть подорожувати обов'язково в супроводі офіційних провідників („ґайдів"), але зможуть їздити по містах і селах України, Росії та інших республік самі. Заохочують ці совєтські аґенції до подорожей по СССР особливо ж тим, що з-поміж 10,000 американських туристів, які відвідали СССР у 1959 році 40% були слов'янського та іншого східньоевропейського походження, і всі вони цілі та здорові вернулися додому. Починаючи з 1-го січня 1960 року до українських, жидівських, естонських та інших неанґломовних газет у ЗДА і в Канаді будуть подаватися спеціяльні оголошення із закликом до колишніх еміґрантів відвідувати своїх рідних і приятелів у Совєтському Союзі.

Представник однієї з таких совєтських туристичних аґенцій у ЗДА поінформував в половині листопада ц. р. американську пресу, що на майбутнє кошти подорожування будуть зменшені з 30 до 16 долярів за один день (включно з готелем і харчуванням), але тільки для осіб, що вміють говорити по-російськи, значить, для тих, що зможуть порозумітися з ким треба самі, без послуг провідника. Про те саме говорили у Торонті, в Канаді, репрезентанти совєтського Інтуриста на ЗДА й Англію якісь Владімір Бабкін та Н. Бондарьов, заманюючи до подорожування ще й тим, що в СССР можна краще і більше випити, бо на горілку не треба там спеціяльного дозволу, як це є, напр., в Канаді. Ще обіцювали вони, що для туристів будують в СССР спеціяльні мотелі, що відвідувачі зможуть користати із спеціяльних лімузин з шоферами і без шоферів і т. д.

Уся ця совєтська кампанія за пожвавлення туристичного руху до СССР подиктована передусім бажанням совєтського уряду випомпувати від туристів якнайбільше закордонної, такої потрібної Совєтам, валюти. З другого боку, заманювання обіцянками вільного відвідування місцевостей і окремих осіб — приятелів і рідних— в СССР має на оці чисто пропаґандивну мету: рекляму для сповидної свободи в СССР. Як показує дотеперішній досвід, туристи взагалі не мають ніякої можливости вільного контакту із своїми рідними і з колишніми приятелями в СССР, бо вони або не можуть до них добитися, або їхні рідні й приятелі відмовляються від зустрічей із гістьми з-закордону, побоюючись неприємностей і репресій збоку совєтських органів безпеки.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРО „ЛИСТОПАД В ОЦІНЦІ ПІДСОВЄТСЬКИХ ІСТОРИКІВ"

До статті п. О. Р. „Листопадові події в оцінці підсовєтських істориків", поміщеній у „Свободі" з 31-го жовтня, дозволю собі дещо додати.

У „Нарисі історії Львова", який видано в УССР 1956 р., за редакцією Г. І. Крип'якевича і „редколегії", на сторінці 216 про листопадові події 1918 року пишеться ось що:

„Напередодні розвалу Австрії розгорнулася боротьба двох реакційних сил, з одного боку української націоналістичної буржуазії, яка хотіла створити в Галичині українську буржуазну державу під англо - американським протекторатом, з другого боку польських поміщиків і капіталістів, які прагнули захопити собі Галичину. Боротьба йшла властиво за те, хто з тих двох сил придушить революційний рух трудящих Західньої України і віддасть ті землі імперіялістам Антанти як плящарм для інтервенції проти Радянської Росії й України".

Дальше згадується коротко про наради у Львові 18-го жовтня і про те, що 1-го листопада українська Національна Рада захоплює владу і проголошує створення ЗУНР. Війна, яка з того вийшла, лягла важким тягарем на плечі народних мас і принесла реквізиції, грабунки, голод, хвороби і т. п. Не згадується тут ані одним словом про цілі українського зриву і не подається ані одного прізвища українських діячів військових і цивільних під час тих переломових в нашій історії подій. Широко описується тільки знищення мешканевих будинків та культурно - побутових установ і жертви беззахисних осіб. Бої у Львові тривали по 21 листопада, коли польські „леґіонери" змусили українських націоналістів залишити Львів. В дальших уступах книжки ні словом не згадується про УГАрмію та її дальшу геройську боротьбу з Польщею.

Мгр. Вол. Бучацький

CRANBERRY — ЖУРАВЛИНА, А НЕ БРУСНИЦЯ

У „Свободі" ч. 223 з 1959 р. п. інж. Богдан Лучаковський заявив, що переклад слова cranberry українським журавлина помилковий. „Це не згідне з українською термінологією і навіть українською словесністю", писав п. інж. Лучаковсьий.

На превеликий жаль, треба сказати, що помилилась не „Свобода", але інж. Б. Лучаковський.

Журавлина — Cranberry, про що писала „Свобода" в ч. 218 з 1959 р., це не брусниця — Vaccinium vitis — idaea, — як твердить п. інж. Б. Лучаковський, а журавлина — Vaccinium macrocarpum, по-наглійськи: cranberry;по-німецьки: Kranichbeere або Grossfrüchtige Moosbeere.

Вона — Vaccinium macrocarpum — росте дико тільки в Північній Америці (згідно з дотеперішніми дослідами), звідси розвели її подекуди вже і в Европі. На Україні, якщо большевики не привезли, її нема. Споріднена вона близько з Vaccinium oxycoccos, т. зв. малою журавлиною, тільки більша і родить більші й гарніші зовнішнім виглядом ягоди. В Америці її — журавлину — Vaccinium macrocarpum — інтенсивно вирощують в Массачусетс, Ню Джерзі, Висконсині, побіля берегів Вашинґтону та Ореґону і річно збирають з її урожаю понад два мільйони бушлів на потреби харчового і харчово-промислового ринку. Консумують її головно в Америці і Канаді.

Брусниця — Vaccinium vitis-idaea, по-англійськи: cowberry, по-німецьки: Preiselbeere, росте дико в Північній Европі, Азії і Америці. Типова форма цієї породи-виду (species) обмежена Старим Краєм. Її інтенсивно використовують тільки в Европі, а головно в скандинавських країнах (широко відомі шведські брусниці). В Америці консумують її по містах скандинавці, що звикли до своєї брусниці.

Використана література: Standarized Plant Names, second edition, 1942, McFarland, Encyclopaedia Britannica, 1955; Der Neue Brockhaus, 1941 і Kuzela-Rudnyckyj: Ukrainisch-Deutsches Wörterbuch, 1943.

М. Стефанів
22 Essex Street
Nutley, N.J.

ПРИЗНАННЯ ЗА ДОПОМОГУ

„Українське Об'єднання Прихильників Мистецтва в Німеччнині", що було зорганізоване перед чотирма роками, довгий час боролося в тяжких матеріяльних умовинах за своє існування. Брак матеріяльних засобів, брак людей до праці та крім цього великий брак зрозуміння взагалі для нашої непопулярної ідеї, не давали нам великої надії на існування. Але основною нашою перешкодою був таки брак гроша, який в самих початках нашого статутарно - організаційного існування не давав нам можливости виспартувати реальною роботою. Був, навіть, час, що в початках ми скористувались позичкою декого з членів нашої Управи, щоб тільки перетривати кризу. І саме, в той важкий час зголошується до нас п. Микола Бута із Филаделфії і, довідавшись про наше скрутне матеріяльне положення, протягом кількох років, чи то із Святами Різдва, Великодня, чи з інших нагод, особисто обходить, і то часто після важкої праці у фабриці, в сніґову, чи мокру пору, українських громадян Филаделфії та збирає в них пожертви на „Українське Об'єднання Прихильників Мистецтва в Німеччині". В цей спосіб, завдяки п. Миколі Буті, ми виходимо з критичного положення, позбуваємось зобов'язань та переходимо до все активнішої роботи. Спромагаємося виплачувати хоч нечисленним, заслуженим мистцям грошові допомоги, матеріяльно допомагаємо декому із студіюючих мистців та розбудовуємося так далеко, що в якомусь часі сподіємося виплачувати хоч кілька довшечасових стипендій.

Отже, переборення наших початкових труднощів та в великій мірі все те, що ми тепер доброго пробробили, як теж нашу дальшу пожвавлену роботу, головно на відтинку допомог, ми в дуже великій мірі завдячуємо нашому щирому та жертвенному співробітникові п. Миколі Буті за що йому, як теж українцям нашим жертводавцям з Филаделфії складаємо на цьому місці нашу найсердечнішу подяку.

За Управу Українського Об'єднання Прихильників Мистецтва в Німеччині: Василь Крохмалюк — голова; Андрій Давиденко — секретар.

ЗАБАГАТО ЧУЖИХ СЛІВ

Стаття під цим заголовком, надрукована в „Свободі' з 11 листопада, добре обдумана і на часі. Усе було б добре, та на думку приходить чистота і мелодійність нашої рідної мови. Чому Вшан. автор уживає таку масу чужих слів? Як читаєш цей допис, то на думку суне „есперанто". Погляньте: аналітично - синтетично, зреконструювати, тенденційно, аспект, абсолютно, об'єктивна, суб'єктивна, функціональний, індивідуальний, апологія, екзистенція, селекція, інтелектуальний, інтерпретація, персональне, прецизно, комплекс, еміґрація і ще багато інших.

Вшан. автора лише питаю, чи у нашій мові бракує слів на всі ці поняття?

Гр. Перчак

Честер, Па. Листопад 1959

ВЕЧІРНЄ МОРЕ...

Вечірнє море
про щось говорить,
Про щось говорить,
про щось співає.
Щось море сїнє
про тебе знає...
Над морем чайок
бурхливі зграї —
І день згасає...
І сходять зорі...
Вечірнє море
про щось говорить.

ПЕТРО ПАЛІЙ

М. Заклинський

ОДНА З ПРИЧИН ПОЛІТИЧНОЇ НЕВДАЧІ ВИГОВСЬКОГО

(2)

Виступ Січі проти Виговського не був би небезпечний, якби не знайшов він податливого ґрунту в Україні, серед рядового козацтва і селян. А знайшов його тому, що Виговський почав відновлювати шляхетське землеволодіння. Так, віддав він вельможі Юрієві Немиричеві, його колишні великі посілості на Полтавщині, де почав Немирич вводити на місце козацьких, шляхетські порядки, зівсім не зважаючи на урядовців, яких призначив полтавський полковник. Це озлобило місцевих селян, козаків і полковника Пушкаря, який пристав до січової опозиції і став найповажнішим провідником бунту проти Виговського.

Немирич вернувся в Україну за кілька місяців перед смертю Хмельницького. Старий гетьман прийняв його дуже радо і призначив на дипломатичну службу, бо був це високоосвічений письменник - філософ, глибоко зацікавлений релігійною проблематикою і знаний у Західній Европі із своїх творів куди краще, як в Україні. Одначе його полтавських, київських та інших маєтків гетьман йому не звернув і не обіцяв звернути.

Виговський був щирий патріот і освічена людина, він мав чималий досвід у закордонній політиці, одначе не мав ані трохи тої інтуїції та передбачливости у внутрішньо - політичних справах, якими відзначався його великий попередник. Замість стати батьком усього народу, став він речником і опікуном одного лише стану — шляхти.

Наслідки такої його помилки були жахливі, бо до опозиції Січі приєднався Полтавський полк і його полковник. Почалися й там агітація, бунти й доноси. Гетьманського уряду вже, мовляв, нема, забрали його собі пани, а для козаків і селян лишається шукати справедливости у царя. Доносили по-рабськи на Виговського, що він веде переговори з державами, ворожими Москві, хоче зрадити царя. (Гетьман мав право закордонних взаємин, з невеликими обмеженнями). Попри це донощики скаржилися, що він повернув Немиричеві полтавські маєтки, і в Гадяцькій окрузі, який був ранґовим гетьманським маєтком заведено панщину. Просили царську владу, щоб скликала нову Козацьку Раду для вибору іншого гетьмана.

Цареві і його помічникам, внутрішня ворожнеча в Україні була на руку, бо вони могли при тій нагоді обмежити права України.

Виговський посилав своїх послів до Москви, обвинувачував бунтарів, спростовував роблені йому закиди перед царськими урядовцями. Так московська влада стала суддею для гетьмана і ворохобників — ситуація дуже небезпечна для України і принизлива для гетьмана. Виговський просив, щоб цар покарав послів від Січі і від Пушкаря як бунтарів. Одначе, цього цар не зробив. Тому послів відправлено з такими ж почестями, як послів від гетьмана. Москва виявила прихильність до ворохобників, бо Січ і полк. Пушкар погоджувалися, щоб скрізь по містах України поставлено царських воєвод з військом, щоб прибутками з України розпоряджали царські урядовці і щоб гетьмана контролювала царська влада. Отже, бунтівники зрікалися державної незалежности, яку з таким трудом виборов Хмельницький — з ненависти до нелюбого їм гетьмана і шляхти, та старшини, що з ними держала.

Московська влада взялася кувати залізо, поки гаряче. Вона вислала до гетьмана свого контролера і доручила воєводі Шереметєву перевірити гетьманові зв'язки з чужими державами. Перед скликанням Козацької Ради, гетьман у переговорах з царським висланцем Хітрово, який завідував справами цієї Ради, погодився на те, що московські воєводи засядуть, крім Києва, ще в кількох українських містах, і що він виведе козацьку обсаду з білоруських міст.

Такі фатальні наслідки мала для козацької держави помилкова внутрішня політика Виговського.

Тим часом бунт Січі і Пушкаря, що відмовили послуху гетьманові, агітували скрізь проти нього і пильно збирали військо, поширився на Миргородський полк, а почасти й на інші лівобережні полки і сягав до правобережних. Коли Виговський переконався, що Москва не приборкає бунтарів, бо цей бунт їй вигідний, він почав діяти енергійно: згуртував військо, покликав на поміч татар і в кривавій битві коло Полтави розбив бунтарів. У тій братовбивчій битві згинули тисячі козаків і полковник Пушкар. Лише Запоріжжя не приборкано. Агітація проти Виговського не затихла.

В козацькій думі про похід Виговського проти бунтарів є відгомін агітації, в якій представляється Виговського як поляка, що держить у себе польські відділи.

Проти кого пресучий
Виговський ляхів вів?
Ой, вів він — вів
напроти козаків.

III

Аж тоді вислала Москва військо під проводом боярина Ромодановського „щоб „приборкати" бунтарів. З тим військом їхали воєводи, що їх цар призначив до українських міст, а також кошовий Барабаш, що склав заяву безоглядної вірности цареві.

Гетьман повідомив Москву, що в Україні вже спокійно, бунту нема, отже московського війська непотрібно. Легко упоравшись з бунтом і зміцнівши, він не хотів дозволити, щоб московські воєводи розсілися з військом по містах України. Тому й не розпустив свого війська, знову покликав татар і почав з москалями сутички. Гетьманські прибічники напали на москалів, що ескортували Барабаша, і схопили його. З помсти за те воєвода Шереметєв спалив кілька сіл. Тоді гетьман послав свого брата, полковника Данила на Київ, і вигнав звідтіль Шереметєва.

Тому, що Москва піддержувала бунтарів і старалася використати роздори в Укріні, щоб потім опанувати її, — Виговський вирішив укласти союз з Польщею і в такий спосіб перекреслити Переяславський договір Хмельницького.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Започатковано одинадцятий рік „Академічних викладів УВАН" у Канаді

Одинадцятий рік „академічних викладів УВАН у Канаді" започатковано 26-го жовтня в УНДомі в Вінніпеґу. Відкриваючи зібрання проф. Яр. Рудницький, президент УВАН у Канаді, дав короткий перегляд дотеперішніх викладів, зазначуючи, що перший виклад відбувся з початком грудня 1949 р. й його виголосив сл. п. проф. Михайло Ветухів, що ц. р. відійшов у вічність. „Академічні виклади УВАН" — це свого роду „університет українознавства" для широкої публіки, де не тільки можна послухати доповіді на найрізніші теми, але й висловитися після доповідей у дискусях. Крім українських доповідачів були й англомовні виклади таких вчених, як проф. В. Ровз із Лондону, Англія, проф. К. Кардінал із Манітобського університету й інші. Проф. Рудницький привітав і представив публіці д-ра І. Авакумовича, професора політичних наук Манітобського університету якого запрошено на іванґураційну доповідь у 1959-60 році п. н. „Культура під совєтами" (в англійській мові).

Д-р Авакумович ствердив у своїй доповіді, що вся культурна праця в СССР є під стислою контролею комуністичної партії. В ділянці міжплянетарних дослідів, як випущення спутніка довкола землі чи ракети на місяць, совєтські науковці випереджують західних, бо в цих дослідах вони мають вільну руку. Зате в гуманістичних і суспільних науках вони мусять творити серед задушливої атмосфери партійного гніту. Для прикладу доповідач навів факт, що в совєтській енциклопедії більше написано про Тим Бака (лідера канадійських комуністів), ніж про бувшого прем'єра Мекензі Кінґа, або МекДоналда, першого прем'єра Канади, хоч об'єктивна вартість праці й заслуг цих двох куди більші, як Тим Бака.

Після доповіді відбулася дискусія, в якій заторкнено багато цікавих питань. Д-р Яремко, професор Манітобського університету, склав подяку прелеґентові за його цінну доповідь.

Другий „академічний виклад УВАН" відбувся 9-го листопада. Як гість-доповідач УВАН виступив інж. Д. Андрієвський із Европи. Тема його широкої доповіді була „Україна на грані двох цивілізацій". Доповідач дав широку аналізу становища України, як крайової, переферичної етнічно-культурної одиниці на межах західньо-европейської цивілізації, а з другого боку, насильно через політичні обставини включеної в орбіту евразійської цивілізації, в основі ворожої українському духові. Після доповіді була оживлена дискусія, що протягнулася пізно ввечір. Прелеґентові склав подяку від слухачів і від УВАН д-р Яр. Рудницький. **А. Б.**

Відзначення 41-річниці Листопадового Чину Відділом ОбВУА у Филаделфії, Па.

У 41-річницю Листопадового Чину відбулися 7-го листопада в авдиторії ЗУАДК-у ширші сходини членів Відділу Об'ВУА у Филаделфії, Па. Голова Відділу д-р Антін Княжинський говорив про значення Листопадового Чину у нашій визвольній боротьбі.

Повстанням з місць і одноxвилинною мовчанкою приявні вшанували пам'ять тих, побратимів, що своєю кров'ю зросили рідну землю і впали в боротьбі з ворогом. Після того, приявні вислухали „Живу Газету Об'ВУА", що перший раз появляється зі своєю програмою: 1) Огляд міжнародних подій — проф. Лев Шанковськей; 2) Не писані сторінки моїх спогадів — д-р А. Княжинський; 3) УСС-и і їхня преса — інсп. Евген Рудий.

Зацікавлення „Живою Газетою" було велике, головно рефератом проф. Шанковського про міжнародні події, з якого приявні довідались про теперішню ситуацію у світі, зокрема на Україні. Д-р Антін Княжинський доповнив реферат проф. Шанковського своїми спогадами зі совєтських невільничих лягерів, у яких він пробув повних 10 літ і які давали повний образ поневолення України московсько - большевицькими імперіялістами.

Про перші бої УСС-ів з москалями 45 літ тому, та про пресу УСС-ів, що зродилась у глухих карпатських горах і на подільських боєвих фронтах, що була переповнена стрілецькими дотепами, гумором і сатирою під час воєнної мандрівки УСС-ів від 1914 р. реферував інсп. Евген Рудий.

Приявні багато довідалесь про дух і настрій УСС-ів у тих часах

Управа Відділу Об'ВУА постановила в майбутньому давати „Риву Газету" замість поодиноких доповідей, які не дають того ефекту, що „Жива Газета" з доброю актуальною програмою.

Евген Рудий,
культ. осв. референт.

Українські поштові марки на американській виставці

Цьогорічна виставка поштових марок, яку влаштувало американське товариство продавців поштових марок від 20 до 22 листопада в Ню Йорку, були виставлені крім рідкісних американських поштових марок, такох і рідкісні марки України.

З архівів збірки Смитсонського Інституту у Вашинґтоні був показаний один повний аркуш марок з надруком Київ II, і один повний аркуш марод з надруком Київ II, і один повний аркуш марок з надруком Харків III. Три коверти з рідкісними надруками Одеси V. творили цікавий матеріял з часів Української Державности.

Цікавим є те, що цьогорічна виставка поштових марок проходила під гаслом: „Вільність для усіх", і з цієї нагоди вийшла нова 15-центова летунська поштова марка з написом: „Ліберті фор Алл".

Смитсонський Інститут у Вашинґтоні крім марок Америки, виставив ще поштові марки вільної колись Литви і України. До повности треба також згадати про ковемрту з марками Західньої України, яку виставила одна филаделфійська фірма. Марки Західньої України є рідкісні, а в цілости на ковертах мають високу ціну на филателістичному ринку. Згадана коверта Західньої України була офранкована шестиблоком за 4 шаги передрукованих на австрійських портових марках, згашена поштовою печаткою „Стрий".

Інша філателістична фірма мала виставлений аркуш місцевих поштових марок Карпатськдої України з 1945 року.

Любомир Ґуґель,
секретар Союзу Укр. Філателістів.

День Студента в Нюарку

31-го жовтня ц. р. відбувся в залі Української Централі в Нюарку „День Студенства", що тривав від 11 години до 8 години вечором. Імпрезу відкрив п. Богдан Федасюк, голова Студентської Громади Нюарку і околиці, і п. Богдан Бекесевич, голова Підготовчого Комітету. До почесної президії запрошено пп. проф. Дем'яна Горняткевича, Миколу Зайцева і Миколу Чировського та представників Студенства п. Константина Савчука, президента СУСТА і п. Степана Хемича, президента ФКУ.

Перша частина імпрези була посвячена Мазепинським Роковинам і обіймала три доповіді з дискусією. Доповідали пп. Теодосій Онуферко на тему „Мазепинські ідеї і Ми", Марта Савчак „Мазепа в оцінці чужинців", Андрій Горняткевич „Культурні пам'ятки (доби Мазепи)." Цей останній ілюстрував доповідь світлинами. Дискусією кермував п. М. Чайківський.

Пополудневу частину започаткував п. Константин Савчук доповіддю „Віденський Фестиваль". Другою була доповідь п. Степана Хемича „Побудова Катедри Українознавства", а останньою групова доповідь „Студентська дійсність", в якій взяли участь члени Студентської Громади Роман Андрушків, Христина Бук, Ростислав Ратич і Оксана Сміщкевич. Модератором групи був п. Михайло Почтар.

В дискусії виявилося, що ця імпреза в першу чергу мала на меті затіснити зв'язки з українським громадянством Нюарку. На жаль лише 10 осіб на 400 запрошених родин відвідало імпрезу протягом дня. Під цим оглядом імпреза завела, а шкода, бо порушено в темах доповідей і дискусії багато наболілих і важних проблем, як: способи виховання нових кадр української інтеліґенції на американському терені, пристосування до нового терену, збереження українського громадського духа серед студентської молоді, завдання студенства, якої помочі воно очікує від старшого громадянства і т. д. Цей брак заінтересування студентством у старшої нюаркської громади був причиною, що в деяких промовах дискутантів вичувалися депресійні нотки. Забаву, яка була заповіджена на вечір, відкликано, а комітет пань, що приготували буфет на поважну скількість осіб, мав ще одну проблему і його ліквідацію. Та все ж таки День Студента можна записати на поважне додаткове конто Нюаркської Студентської Громади.

проф. д-р Осип Андрушків

Повідомлення

БРАТСТВА ДИВІЗІЙНИКІВ

26-го листопада відбулася в Ню Йорку конференція представників Краєвої Управи Братства кол. вояків 1 УД УНА і Управи Братства Броди — Лев Інк. В конференції, що нею проводив д-р Любомир О. Ортинський, а секретарювали пп. Пантелеймон Шеуган і Богдан Кутний, взяли участь: пп. Микола Андрейко, інж. Богдан Артимишин, Ярослав Балабан, д-р Богдан Левицький, інж. Іван Скіра, мгр. Лев Стеткевич і Володимир Яворський.

Ствердивши конечність впорядкування е посилення діяльности українських організацій, що мають подбні або йдентичні цілі, конференція винесла такі однозгідні постанови:

I. Братство Броди - Лев перебирає, в розподілі майбутньої діяльности, ведення опіки й охорони могил на теренах дії Братства кол. вояків I УД УНА.

II. Всі дії звязані з допомогою українським інвалідам провадить Братство кол. вояків 1 УД УНА.

III. Крайова Управа Братства кол. вояків 1 УД УНА дасть Братству Броди-Лев повну підтримку і співпрацю в акціях, спрямованих на охорону могил, зокрема у видаванні неперіодичних видань, зв'язаних з охороною могил.

IV. Управа Братства Броди-Лев взиває своїх членів, кол. вояків 1 УД УНА, стати членами станиці Братства кол. вояків 1 УД УНА в Ню Йорку.

За Конференцію:

Д-р Любомир О. Ортинський, Пантелеймон Шуган, Богдан Кутний.

Український Пласт в Арґентині відзначив 10-річчя існування

Буенос Айрес. (сдо). — Протягом тижня від 8 до 10 листопада відзначав Український Пласт в Арґентині десятиліття діяльности. Розпочалися ювілейні свята Богослужбами в українських католицькій оо. Василіян та в православній Братській св. Покрови церквах. Зворушливо було, коли в українській католицькій церкві 50% пластунів і пластунок приступили до св. Причастя. По Службі Божій була проповідь о. Вас. Зінька, ЧСВВ, капеляна Пласту, на тему „Бог і Батьківщина". Потім відбулася на площі біля церкви пластова збірка, на яку прибули також пластуни - поляки, представники українського громадянства та організацій. Тоді ж відбулися змагання пластової вмілости: будова шатер, варення на вільному вогні, сиґналізація. На другий день відкрито пластову виставку, яка складалася з філятелістичних, нумізматичних і природничих збірок, малюнків, вишивок, ляльок у народніх строях, зразків одностроїв, моделів пластових таборів, тощо. Все — робота рук пластунів і пластунок. У вівторок 10 листопада відбувся Пластовий Вечір в залі „Просвіти". На кону стояло шатро, побіч нього жевріла штучним огнем ватра, а на тлі сцени видніли пластова лелійка, мазепинський герб, прапори і напис 1949—1959. Спів пластового гимну і піднесення пластового прапору почали вечір. Потім голова Пласту, пані мґр. М. Кльос, привітала присутніх. Доповідь про десятилітню працю Пласту виголосив пл. сен. проф. д-р Б. Галуйчук. При кінці була мистецька частина і прийняття.

БЕЗ ПОЛІТИКИ

● **Шведська преса** з захопленням пише про новий тип льокомотиви для очищування залізничих рейок від снігу. Справність цієї льокомотиви виявилась на непередбаченому випадкові. Якийсь втомлений життям чоловік поклався на рейки, вичікуючи на потяг. Але над'їхала якраз „сніжна" льокомотива і так делікатно відсунула самогубця, що він не зазнав ані найменших пошкоджень. Газети твердять, що навіть цигарка не вилетіла йому з уст. Але це, певно, вже переборщення.

● **Мешканці Токіо** не здавали собі справи, коли бачили невеличкий конвой, який їхав вулицями міста, що це перевозять 100 мільйонів долярів. Центральну касу всіх американських військ в Японії перевезено на інше місце. У 8-х вантажних автах було рівно 1,000 скриньок з грішми. Довкола авт їхали на мотоциклях вояки, а згори охороняли транспорт військові гелікоптери.

● **На Гаваях** діяв від минулого четверга до понеділка вигаслий — як гадали вулькан Кіляуеа Ікі, викидаючи ляву й полум'я на висоту 1,000 стіп. 20,000 осіб спостерігали це незвичайне видовище у безпечній віддалі. Три гелікоптери обслуговували цікавих обсерваторів. В одному гелікоптері на висоті понад 1,000 стіп камінь, що вилетів з кратеру вулькану, розбив передню шибу.

● **У центрі Лондону** закінчують будувати 6-поверховий дім американської амбасади, який займе цілий бльок на Гровенор - сквері і буде найбільшою закордонно - політичною резиденцією в столиці Англії. У сквері перед домом стоїть статуя Фрекліна Д. Рузвелта. Архітектоніка цієї нової амбасади викликає голоси захоплення і гострої критики, яка звертає увагу передусім на позолоченого орла, що на 35 стіп розпростер свої крила. Один англійський критик обурювався:: „Що сказали б американці, якби ми поставили на будинку англійської амбасади у Вашинґтоні лева на 35 стіп заввишки, або, якби Совєти поставили таких самих розмірів серп із молотом?"

● **Весілля** кожного з численних синів і доньок саудi-арабського короля Савда коштує величезні гроші і перетворюється в національне свято, в якому беруть участь тисячі осіб. Щоб зменшити видатки на весілля, король Савд, який, зрештою, є одним з найбагатших людей у світі, звелів своїм дітям вінчатися колективно. Таким чином відбуто три весілля 12-ох його синів.

● **Японська поліція** арештувала в Токіо студента університету, який минулої п'ятниці був провідником багатотисячної комуністичної демонстрації, що вдерлася до парляменту. Коло 500 демонстрантів і поліцистів поранено в сутичках.

Увага! ПЕРТ АМБОЙ і ОКОЛИЦЯ! Увага!

ОКРУЖНИЙ КОМІТЕТ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ
в Перт Амбою та об'єднані в ньому Відділи ч.ч.:
104, 155, 168, 209, 342, 143, 294, 306, 372, 312, 315, 349, 353, 366, 332, 344

влаштовують

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 20-го ГРУДНЯ 1959 р. О ГОД. 5-ій ПО ПОЛУДНІ

в залі Української Гр.-Кат. Церкви в Перт Амбою, при 380 Meredit Street

ЮВІЛЕЙНЕ СВЯТО

для відзначення 65-річчя УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

У ПРОГРАМІ СВЯТА:

Відкриття, привіти, промова

Д-РА ЯРОСЛАВА ПАДОХА
головного секретаря УНСоюзу, співи, деклямації й національні танки.

Свято попередить ПАНАХИДА за померших членів УНС, і МОЛЕБЕНЬ за здоров'я живучих членів в Укр. Гр.-Кат. Церкві в Перт Амбою.

Вступ на Свято за добровільними датками.

Ввесь дохід призначений на будову Української Школи і Авдиторії при Укр. Гр.-Кат. Церкві в Перт Амбою.

Всіх Урядовців з вище поданих Відділів, членкинь та членів взиваємо і просимо обов'язково взяти участь в тім Святі. — Також просимо всю Українську Громаду з Перт Амбою і околиці взяти громадну участь в цім Святі, щоби спільно вшанувати піонерів, працівників і членів УНСоюзу, та закласти тверді основи дальшого розвитку БАТЬКА-СОЮЗУ.

ОКРУЖНИЙ КОМІТЕТ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ В ПЕРТ АМБОЮ

УВАГА! БОФАЛО Й ОКОЛИЦЯ УВАГА!

В СУБОТУ, 12-го ГРУДНЯ 1959 РОКУ
О ГОД. 3:00 ПО ПОЛУДНІ
В ЗАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ КАТ. ЦЕРКВИ св. МИКОЛАЯ
при Fillmore and Oneida Sts. — BUFFALO 6, N. Y.

відбудуться

ОКРУЖНІ ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ

в яких повинні взяти участь Урядовці, Конвенційні Делегати та Члени ось таких Відділів УНСоюзу:

Бофало 127, 299, 304; — Лакаванна 149, 475; Ниагара Фоллс 351; — Олін 363; Ланкастер 87.

На порядку нарад:

1. Утворення Окружного Комітету Відділів УНСоюзу та прийняття правильника;
2. Вибір Управи Окружного Комітету та Контр. Комісії;
3. Закінчення й підсумки ювілейної кампанії УНСоюзу;
4. Ювілейні святкування 65-ліття УНСоюзу;

У зборах візьме участь:

ЯРОСЛАВ ПАДОХ — головний секретар УНСоюзу.

До участи в зборах запрошене також все місцеве Українське Громадянство.

СПІЛКА ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ

КРАЙОВА УПРАВА СВУ-США

ДОПОВІДІ НА АКТУАЛЬНІ ТЕМИ

Цим повідомляємо, що починаючи з грудня місяця ц. р. і в наступних місяцях 1960 року на терені США й Канади, членами Головної і Крайової Управ СВУ буде прочитано для ширших кіл українського громадянства, цілий ряд доповідей на актуальні теми української внутрішньо-еміграційної й визвольної політики.

Нижче подаємо деякі теми із запланованих доповідей:

1. **Русифікація України й завдання української еміґрації** — ред. О. Калиник Самійленко,
2. **Ідейно-політичне безґрунтя „революційних демократів"** — ред. В. Коваль.
3. **Українське, національне відродження 20-х років,** ред С. Підкова,
4. **УССР — колонія червоної Росії** — д-р І. Марченко,
5. **Дві українізації** — проф. Ю. Бобровський,
6. **Стратегія російського імперіялізму** — от. Т. Бульба-Боровець.

СЛІДКУЙТЕ ЗА НАШИМИ ОГОЛОШЕННЯМИ!

КРАЙОВА УПРАВА СВУ-США.

ЗВИЧАЙНІ РІЧНІ ЗБОРИ 204 Відділу УНСоюзу

ім. АГАПІЯ ГОНЧАРЕНКА в НЮ ЙОРКУ

відбудуться

У СУБОТУ, 12-го ГРУДНЯ 1959 Р.
О ГОД. 7-ій ВЕЧОРА
в долішній залі УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ
140-142 Друга Евню в Ню Йорку

за статутовим порядком нарад.

Якщо на означену годину не прибуде вимагане статутом число членів, збори проходитимуть важно на годину пізніше без уваги на кількість приявних.

Закликаємо всіх членів Відділу прибути обов'язково на Збори та вирівняти залеглі членські вкладки.

П. Марко, предсідник, **В. Гасій,** секретар, **І. Крочак,** касир

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІТ.-МИСТЕЦЬКИЙ КЛЮБ у Филаделфії

СУБОТА, 5-го ГРУДНЯ 1959 Р.
ГОД. 7:30 ВЕЧОРА
В ЗАЛІ ПЛАСТ-у — 827 Н. ФРЕНКЛІН

АВТОРСЬКИЙ ВЕЧІР Письменника Олега Лисяка

Крім автора візьмуть участь: Письменник ЗЕНОН ТАРНАВСЬКИЙ, піяністка ЛІДІЯ БУЛЬБА, акторки: ВІРА ЛЕВИЦЬКА, МАРІЯ ЛИСЯК, актори: БОГДАН ПАЗДРІЙ, ЯРОСЛАВ ПІНОТ-РУДАКЕВИЧ.

ГОСТЕЙ СЕРДЕЧНО ВІТАЄМО!

СПІЛКА ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ
КРАЙОВА УПРАВА СВУ—США

В неділю, 13-го грудня 1959 року
О ГОД. 5-ій ПО ПОЛУДНІ
В УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДНОМУ ДОМІ В НЬЮ ЙОРКУ (140, 2-га Аве.)

Ред. О. Калиник-Самійленко

довголітній в'язень російських тюрем і концтаборів

прочитає доповідь:

„Русифікація України й завдання української еміґраці"

Доповідь побудована на документальних матеріялах з періоду 20-их і 30-их років в Україні та на теперішніх московських статистичних даних і окремих публікаціях й на змісті шкільних підручників для україномовних шкіл в УССР. Все це мало відоме широким колам українців, а зокрема молоді на еміграції. Згадані матеріяли вказують на систематичну й планову політику Москви, щодо знищення української культури, а зокрема мови в т. зв. СССР.

Про завдання українців на еміграці в цей грізний час говоритиме доповідач.

ПОСЛУХАТИ ЦЮ ДОПОВІДЬ ТА ВЗЯТИ УЧАСТЬ У ДИСКУСІЇ ЗАПРОШУЄМО ВСІХ УКРАЇНЦІВ НЬЮ ЙОРКУ ТА ЙОГО ОКОЛИЦЬ!

УВАГА! УВАГА!

В неділю, 10-го січня 1960 року
О ГОД. 5-ій ПО ПОЛУДНІ
В УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДНОМУ ДОМІ В НЬЮ ЙОРКУ

Ред. В. Коваль

прочитає доповідь

Ідейно-політичне безґрунтя „революційних демократів"

СЛІДКУЙТЕ ЗА ОГОЛОШЕННЯМИ!

КРАЙОВА УПРАВА СВУ-США

Українська Вільна Академія Наук у ЗДА при 11½ Вест 26 вул., Ню Йорк, влаштовує Наукове Засідання Літературної Секції УВАН у ЗДА з доповіддю Григорія Костюка: п. н. „Спогади про Миколу Зерова, Павла Филиповича і Михайла Драй-Хмару". Засідання відбудеться в неділю 6-го грудня 1959 року, о 5-ій год. дня в приміщенні Академії. Вхід вільний.

Керівництво Секції

Український Народний Союз — це суто демократична українська братська організація. Стати її членом, — це не тільки забезпечити себе і ваших рідних матеріяльно, це значить бути співвласником його надбань і вибирати, чи бути вибраним в його керівні органи

Ділимося сумною вісткою, що дня 1-го грудня 1959 року помер несподівано

Наш Найдорожчий Муж, Батько і Дідуньо

НИКОЛА ФИЛИК

проживши 63 роки.

Покійний народився 1896 р. в Дашаві к. Стрия, був учасником визвольних змагань, старшиною Української Галицької Армії і учасником першого зимового походу, працівником українського театру ім. Тобілевича на рідних землях.

Панахида буде відправлена в п'ятницю 4-го грудня 1959 р., о год. 7-ій вечора, в похоронному заведенні І. Ковальчика при 129 Grand St., Jersey City. — Похорон відбудеться в суботу, 5-го грудня 1959 р., в год. 9:30 ранку на цвинтар.

Горем прибиті —

Дружина Марія
Син Стефан з дружиною Софією
Внуки: Богдан, Степан, Василь, Петро.

УВАГА! НЮАРК, НЮ ДЖЕРЗІ І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!

ЛІКАР ДЕНТИСТ

Д-р ВАСИЛЬ ЛИТВИН

ВІДКРИВ

ЛІКАРСЬКО-ДЕНТИСТИЧНУ КАНЦЕЛЯРІЮ

В ІРВІНГТОНІ, Н. ДЖ.

ПРИ 856 GROVE STREET

Пацієнтів приймає за попереднім зголошенням.

Телефон: ESSEX 2-3713

Управа Т-ва „Свобода", 25-го Відділу УНСоюзу в Джерзі Сити ділиться сумною вісткою, що дня 1-го грудня 1959 року відійшов у вічність на 63-ому році життя

НИКОЛА ФИЛИК

член Відділу та довголітній голова Контрольної Комісії.

Панахида буде відправлена в п'ятницю 4-го грудня 1959 р., о год. 7-ій вечора в похор. заведенні І. Ковальчика, а похорон відбудеться в суботу з того ж заведення о год. 9:30 рано.

Покійний залишив в глибокім смутку дружину Марію, сина Стефана, невістку Софію і внуків Богдана, Степана, Василя і Петра.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

МЕТРОПОЛІТАЛЬНИЙ ВІДДІЛ ТОВАРИСТВА УКРАЇНСЬКИХ ЛІКАРІВ

повідомляє, що

ДНЯ 12-го ГРУДНЯ 1959 р
В УКРАЇНСЬКОМУ ІНСТИТУТІ АМЕРИКИ
2 E 79th STREET — NEW YORK, N. Y.

відбудуться

СХОДИНИ

Доповідь на тему:

„АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОСОМАТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ"

виголосить

EDWARD F. FALSEY, M.D.

Початок о год. 8-ій веч.

Запрошуємо всіх членів і Прихильників Товариства.

Нові книжки

Чачковський Лев, Хмілевський Ярослав. Княжий Галич. Шикаґо. Український Національний Музей, 1959, ст. 94. Пляни.

Ця невеличка, чепурно видана і дешева книжка — це цінний вклад до студій над старим княжим Галичем, колись, як говорять його дослідники, одним із найбільших міст старої України, який, як згадує у передмові до книжки один із його найвизначніших дослідників, д-р Ярослав Пастернак, підупав після його зруйнування татарами в р. 1240 до тої міри, „що в другій половині 19-го століття визначення його місця стало вже темою завзятих спорів між дослідниками української старовини."

— Це друге видання книжки під тим самим заголовком, виданої в р. 1938 в Станиславові, яку постигла доля майже усіх наших західньо-українських видань з того часу, большевики „визволивши" Західню Україну, знищили зайже цілий наклад книжки. Обидва автори (перший з них помер), ентузіясти української старовини зробили величезну працю. Вони прослідили околиці теперішнього і старого Галича, користаючися різними джерелами, повишукували і пореєстрували в тому терені усі пам'ятки старовини, які могли мати якийнебудь зв'язок з княжим та передкняжим Галичем, описали їх, порівнали та зіставили зі згадками в українських та чужих хроніках і документах, у народних переказах та легендах з назвами місцевостей, урочищ, гір, нив і т. п. і теперішніх і давніх, захованих у різних документах, і на цій підставі опрацювали докладну мапу цілої околиці княжого Галича з нанесеними на неї пам'ятками старого Галича та відтворили докладно місця різних подій, згадуваних в літописах.

Іншими словами автори перевели докладну інвентаризацію пам'яток по старім княжім Галичі та устійнили приблизне місце княжого метропольного Галича та поодиноких його елементів, чим вони влегшили працю проф. Пастернакові та іншим дослідникам старого Галича.

До своєї мапи автори додали докладні пояснення. Д-р Хмілевський, який опрацював перше видання, доповнив друге видання найновішими здобутками дослідів над старим Галичем, між іншим вислідами проф. д-ра Пастернака.

Автори обговорюють сліди доісторичного Галича, зараховуючи до них вовчі ями, які уважають за сліди доісторичних землянок, городища, яких багато в околиці давного та теперішнього Галича та „Гуниища", старі цвинтарища, які народня леґенда зв'язує з гунами, що згідно з авторами уживалося народом не тільки на означення історичних гунів, але також і казкових велитів. При цьому автори стверджують, що територія старого Галича була замешкана від дуже давніх часів.

Є в книжці докладний опис пам'яток старого княжого Галича. Автори займаються положенням Галича та його складових частин, зокрема княжого двора та „Золотого Току". Описують пам'ятки пригороддя, сітку шляхів, що лучили Галич з ближчим та дальшим світом та підміські ремісничі оселі. Займаються також слідами економіки княжого двора, оселями, в яких жили двірські ремісники та робітники, на що вказують ще дотепер збережені назви деяких сіл в околиці, старими млинами, кузьнями, рибними ставами та іншими економічними підприємствами, які були тоді підставою економіки не лише княжого двора, але також і цілої держави.

Чимало місця присвячують автори церквам та монастирям, Галича і пригородів та околиць, які були звичайно укріплені та становили частину оборонної системи столиці.

В другій частині праці автори займаються докладно системою укріплень старого Галича. Свої висновки, оперті на обсервації та місцевих переказах і назвах, автори потверджують з відповідними місцями літописів.

У висновках стверджують автори, що укріплення старого Галича, хоч були будовані своєрідним способом, то при них використовували здобутки тогочасної західньо-европейської фортифікаційної техніки.

До праці є додана обширна бібліографія новіших і давніших праць, що відносяться до теми. На жаль, автор не мав змоги зібрати докладнішої бібліографії найновіших видань на цю тему з-поза залізної заслони, поза одною назвою.

Дев'ять шкіців, які є деталями карти, ілюструють книжку. — Короткий зміст у англійській мові робить книжку частинно доступною для не-українського читача. Дуже шкода, що з технічних причин не можна було подати заголовної сторінки, змісту та пояснень до шкіців англійською мовою.

Д-р Роман Верес

Читайте українські книжки й газети, бо часто читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

Баптисти в південних стейтах проти католицького кандидата

Атланта. — Баптисти в чотирьох південних стейтах Алябама, Арізона, Аркенсо і Тексас прийняли резолюцію проти того, щоб католик міг бути кандидатом на президента ЗДА, а це тому, що католицький президент міг би не дотримувати традиційного в цій країні відділення церкви від держави. Подібне становище займають баптисти і в інших стейтах. І так представник виконного комітету баптистів в Нешвіллі, Теннесі д-р В. С. Філдс сказав, що баптисти віддавна цікавляться релігією в цій країні і вони відчувають, що католицький кандидат „був би дійсною загрозою для тієї релігійної вольности, якою ми втішаємся". Д-р Філдс заявив, що цю справу будуть розглядати на конвенції південних баптистів в Маямі Біч на Флориді. Але губернатор Алабами Джан Петтерсон заявив, що він підтримуватиме кандидата католика — сенатора Джана Ф. Кеннеді. Баптисти з Кентакі прийняли резолюцію, що американські громадяни мають право займати всякі становища без огляду на релігію. Баптисти з Джорджії не займали публічно в цій справі становища.

Колишній президент Гувер написав книжку про „Американський епос"

Ню Йорк. — 85-річний колишній президент Герберт Гувер почувався до обов'язку написати нову тритомову працю під назвою „Американський епос", в якій перший том, що саме тепер виходить, має підзаголовок: — „Допомога Бельгії і Північній Франції в 1914-1930 року". Автор знає, що його праця не буде „бестселлером", бо навіть його приятелі не прочитають її в цілості, але він написав цю працю, щоб показати своєму народові і цілому світові, як то американці тяжко працювали, ощаджували харчі, ліки та одежу й обуву впродовж 45-ох років (1914-1959), щоб врятувати життя одного більйона й чотирьох сот мільйонів людей. Гувер написав про генезу нового твору: „Мабуть я один можу розповісти цю славну історію десяток тисяч американських чоловіків і жінок, які виконували цю працю допомоги, що було б неможливою без їх посвяти і без їх високих ідеалів". В дальших томах Гувер писатиме і про інші країни, яким допомагала Америка після першої світової війни, без огляду на те, чи вони були її союзниками чи ворогами. (Як відомо, Гувер керував американською допомоговою акцією і діяв також і на Україні). Книжка Гувера вийшла у Видавництві „Генрі Реґнері Компані".

Успішний дебют пяніста О. Дмитрова

Буенос Айрес. (єдо) — У рамках Мазепинського Року Пласт у Буенос Айресі влаштував перший власний концерт молодого українського піяніста Олександра Дмитрова, що був кращим учнем покійного Тараса Микиші, а тепер продовжує студіювати в відомої тут піяністки Польді Мільнер. Програма концерту заповідалася поважна — Бах, Бетговен, Мусорґський, Аґірре (арґентинський композитор) і Микиша, і тому українська публіка, цікава послухати молодого піяніста, (нар. 22-го жовтня 1934 р.), що досі тільки зрідка виступав з окремими речами на загальних святах, численно зібралася 10-го жовтня в сальоні французької колеґії. Надії її почути гарний концерт не були марні: О. Дмитрів свій перший змаг тріюмфально виграв, про що свідчили рясні оплески і вимоги наддатків при кінці концерту. Покійного свого вчителя Т. Микишу вшанував гарним виконанням його відомої вже буенос-айреським українцям — „Української Рапсодії", яку потім повторив на Академії Листопадового Зриву 1-го листопада ц. р.

Короткі Вістки

● **Команда летунства** повідомила, що джетовий бомбовик B-47 здобув новий рекорд, пролетівши без приземлювання за 80 годин і 36 хвилин 39,200 миль. Він вилетів із бази в Дейтоні в п'ятницю 27 листопада о год. 3:13 перед полуднем, а приземлився на тому самому летовищі в понеділок 30-го листопада о год. 11:49 перед полуднем. Летунство не подало, скільки разів цей бомбовик доповнював пальне.

● **Інструменти,** вміщені в ґондолі аеростата, що вилетів на 15 миль вгору, ствердили, що на пляметі Венера існує водна пара. Це могло б бути доказом, що на тій пляметі існує якесь життя. Професор д-р Джан Стронґ із університету Джана Гопкінса заявив: „Не можна твердити, що на Венері є життя, але не можна й заперечувати цього, як це досі робили деякі вчені".

● **Пошта в Греції** випустить 6 грудня ц. р. поштову марку з портретом розстріляного большевиками мадярського прем'єра Імре Надя, з написом „Воля народові". Ця гостро антисовєтська поштова марка видана у відплату за видрукування в Совєтах поштової марки на честь засудженого в Атенах на 5 років в'язниці комуністичного журналіста Емануеля Ґлезоса.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

КЛІВЛЕНД, Огайо. — Братство св. Василія Великого, Відд. 364 УНСоюзу повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 13-го грудня 1959 р., о год. 2-ій по полудні в Укр. Народнім Домі 3161 East 93 St. — Проситься довгуючих членів щоби старались сплатити свої залеглі вкладки, щоб не переносити ті залеглості на новий рік. Рівно ж подаємо до відома, що річні збори відбудуться в п'ятницю, 1-го січня 1960 р. о год. 2-ій по полудні в Укр. Нар. Домі. На зборах почуєте звіти річної діяльноти Уряду і контрольної комісії, як рівно ж відбудеться вибір нової управи на 1960 рік.

Григорій Кукіз, предс.
Іван Кореневич, рк. сек.
Евстахій Макарик, кас.
Володим. Владика, ф. с.

ПАЛМЕРТОН, Па. — Братств. о. Николая, Відд. 369 УНСоюзу повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 13 грудня 1959 р., о год. 4-ій по полудні в церковній залі. Проситься членів вирівняти залеглі вкладки.

Управа.

ЛІНДЕН, Н. Дж. — Т-во ім. І. Франка, Відд 306 УНСоюзу повідомляє членів, що річні збори Відділу відбудуться 12 грудня 1959 р., о год. 7:30 вечора в домі Стефана Берези, 610 Van Buren Ave., Linden, N. J. На порядку: звіти уряду, контрольної комісії і вибір уряду на 1960 рік та деякі важливі інші справи. Просимо про численну участь. Зголошуйте своїх дітей і знайомих в члени УНСоюзу.

С. Береза, предсідник
І Ощуст, касир
А. Андрійців, секрет.

КЛІВЛЕНД, Огайо. — Т-во „Сокіл", Відд. 336 УНСоюзу повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 13-го грудня, о год. 1-ій по полудні, в Народнім Домі. Просимо членів прийти, і вирівняти вкладки ще перед річним закмкненням рахунків.

Г. Степанек, предсід.
Г. Кісіль, фін. секр.
Т. Кальмук, рек. сек.

РОСФОРД, О. — Братство св. Михаїла, Відд. 235 УНСоюзу повідомляє своїх членів, що Річні Збори відбудуться в неділю, дня 20-го грудня 1959 р., о год. 2-ій по полудні в Укр. Нар. Домі. На горядку: фінансовий і рекордовий звіт і вибір уряду на 1960 рік.

М. Бобак, касир
М. Масник, предсідн.
І. Шестак, секретар.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. — Управа Б-ства св. І. Хрестителя, 270 Відд. УНСоюзу повідомляє, що збори відбудуться в суботу, 12-го грудня 1959 р., о год. 6-ій вечора, в приміщеннях Укр. Н. Дому при Fleet St. Просимо вирівняти залеглі вкладки. Комітет Надгудсонської Округи влаштовує 65 Ювілей УНСоюзу. — Просимо всіх членів взяти у цьому святі якнайчисленнішу участь. На святі промовляти будуть від УНСоюзу головний касир Роман Слободян і головний секретар Ярослав Падох.

Т. Гіль, предсідник,
М. Баран, фін секр.
С. Островський, секр.

Український Народний Союз — це суто демократична українська братська організація. Стати її членом, — це не тільки забезпечити себе і ваших рідних матеріяльно, це значить бути співвласником його надбань і вибирати, чи бути вибраним в його керівні органи

Посмертна згадка

ІВАН ВИТВИЦЬКИЙ, член 287 Відділу УНСоюзу „Сини України" в Джерзі Сіті, помер в дні 30-го листопада 1959 р. на 67-му році життя. Покійний походив з Теребовлі, Зах. Україна. Став членом УНСоюзу в 1948 р. Полишив у смутку дружину Анну, та дочки Ольгу Світак і Олену Наконечну. В. Н. П!

Т. Литвинюк, секр.

ТАРЗАН, ч. 4371. Невиразне уявлення минулого.

THREE YEARS IN THE PAST, A SLEEK YACHT CRUISED UP THE AFRICAN COAST, THEN ENTERED A HIDDEN LAGOON.

AT DUSK CAPTAIN JIM CROSS, BROODING AND MOROSE, ORDERED THE ANCHOR TO BE DROPPED.

THE CREW RETIRED EARLY, BUT CAPTAIN CROSS WORKED THROUGH THE DARK OF NIGHT ON SPECIAL CHARTS AND MAPS.

Distr. by United Feature Syndicate, Inc.

Три роки тому блискучий яхт кружляв вздовж африканського берега, а вкінці заплив до прихованої лягуни.

Із присмерком задуманий, похмурий капітан Джім Кросс наказав кинути якір.

Залога швидко відійшла на спочинок, але капітан Кросс цілу темну ніч працював над морськими діграмами і мапами.